א מיי׳ פ״ב מהל׳ גזלה בהשנות ובת"ת מתג טשיו

עג טוש"ע ח"מ סי שסב סעי ב: יב ב מיי שם הלי י סמג

שם טוש"ע ח"מ סי שם סעי ה: שם סעי ה: רג ג מיי פ"א מהלי גולה ואבידה הלכה יג ופ״ד מהל' מלוה ולוה הלכה ה סמג לאוין קכג ועשין עג טוש"ע ח"מ סי שסו סעי א:

ד ד מיי׳ פ״ד מהל׳ מלוה 'ד ד מיי׳ ולוה הלכה ה סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי :ו קקא קעי׳ מו ה וז טוש"ע ח"מ סי שסו סעיף ב: שו ח מיי' פ"א מהל' גזלה ואבדה הל' יג

סמג עשין עג טוש"ע ח"מ

מי שמו מעיף א:

>>⊜<

מוסף רש"י הלכה כסתם משנה. רבי הוא מידר המשנה וכשראה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סחם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויין מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותו מפי המנופים העם כמותן (ביצה ב:). לא הספיק ליתנו לו. לראשית הגו לכהן (לעיל סו. צג:). עד שצבעו. ישראל זה (חולין שצבער: ישרסק זה (ווזיין קלה.). פטור. דקנייה בשינוי דהוה ליה כמזיק מתנות כהונה או שאכלן (שם) ודמים נמי לא משלם דלאו גזל גמור דלא מטא לידיה לעיל צג:) לאין כהן יכול (לעיל צג:) להומינו בדין, דיכול לומר לאחר אתננו, אבל קודם שלבעו מי שחטפו זכה בו ולעיל סו.). אינהו הוא בהגוזל בתרא (קיב.) וחי אחיך עמך לדידיה הוא דאזהריה רחמנא אהדר ליה דניחי בהדך, דסיפיה דקרא ארישיה קאי, אל תקח ואם לקחת החזר, אבל לבריה לא אזהר (ב"מ טב.). בורות שחין ומערות. שמתכנסין בהן מים ושותין מהן ובב"ק (לעיל נ:) מפרש מחי בור ומחי שיח

ומאי מערה (ביצה כט.).

רבינו חננאל אמר ר' יוחנן דבר תורה **נזלה המשתנת**, כגון שגזל עצים משופין ועשאין רלים דאימשר לחרמז וכיוצא. הגזלה עצמה חוזרת בעיניה שנ׳ והשיב את הגזלה אשר גזל, מכל מקום. ועשו דברי תקנה תקנת שבין. מעשה באחד שביקש לעשות תשובה שביקט .ב... אמרה לו אשתו אם אתה עושה תשובה אפילו דמי אבנט אינו שלך . ונמנע ולא עשה תשובה באותה שעה אמרו הגזלנין . ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן וכל המקבל מהן אין רוח חכמ' נוחה הימנו. אמר ר׳ יוחנן בימי רבי נשנית

ותנן לא הספיק ליתנו לו כו'. מימה דלא מייתי מתני' דנהמה והזקינה עבדים והזקינו דמשלם כשעת הגזילה לקמן (דף 11:) ואפי׳ ר״מ לא פליג אלא בעבדים דליכא למימר דלדבריהם דרבנן קאמר להו כדבעי למימר לקמן (דף זה.) דהא ר"מ אית ליה דשינוי

קונה גבי נותן למר ללבע (לקמן ק:) ועוד הא התני גזל מטבע ונסדק משלם כשעת הגזילה (לקמן נו:) וי"ל דכל הני הוי מלי למימר דהוה סתם ואח"כ מחלוקת דפליגי לקמן (ק:) ר"מ ור"י טבלבעו לו חדום ולבעו שחור וחע"ג דטעמא דר׳ יהודה לא משום דסבר שינוי אין קונה כמו שאפרש לקמן (כ) מ"מ היינו יכולים לדחות כן אבל ההיא דלא הספיק ליתנו אין לדחות דאפי׳ הוי סתם בחדא מסכת ומחלוקת במסכת אחריתי אית ליה לר' יוחנן הלכה כסתם משנה:

בימי רבי נשנית משנה זו. אור״ת דלא לפניו ולא לאחריו אלא לדורו דוקא מקן משום מעשה שהיה ולא לדורות הבאין דהא מעשים בכל יום שמקבלים מן הגולנים ודנין דיני גזילות כי ההוא דגזל פדנא דתורא לקמן (דף נו:) וההוא נרשאה דגנב סיפרא (לקמן דף קטו.) וההוא רעיא דבפ"ק דב"מ (דף ה.) ונסכא דרבי אבא (ב"ב דף לג:) ואמר נמי באיזהו נשך (ב"מ דף סא:) דרבית קלולה יולאה בדיינין ולכך לא פריך לקמן אלא מברייתות דהוה שונה ר' חייא שהיה תלמידו של רבי ולא הקשה ממתני׳ דקתני משלם כשעת הגזילה לפי שהמשניות היו קודם רבי אלא שרבי סדרם אבל ברייתות היה שונה ר' חייא מה שהיה מוסיף רבי על המשניות ור"י אומר דממתני" לא ה"מ למפרך דלא תקן רבי דאין מהבלים אלא מאותן בני אדם שרוב עסקס ומחייתם בכך והיו ניזונים בגזל ורבית ומתפרנסים בכך כל ימיהם כדקתני הגולנין ומלוי ברבית דמשמע שאומנותם בכך וכן רועים וכל הנהו דמייתי אבל ממתניתין לא פריך שלא עשו תקנה מלקבל מאדם שגחל ומלוה ברבית באקראי בעלמא אבל אין לפרש דלהכי לא פריך ממתני' משום דרבי לא תיקן אלא באותם שעשו תשובה וברייתא דמוכח מינה מיירי בעבד תשובה מדקתני וחייבים להחזיר מפני כבוד אביהם מכ"מ ההיא דגזלנים ומלוי ברבית

לא משמע דאיירי בעבדי תשובה

סבירא ליה א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן דבר תורה גזילה הנשתנית חוזרת בעיניה שנאמר יוהשיב את הגזלה אשר גזל מכל מקום ואם תאמר משנתנו "משום תקנת השבים ומי אמר ר' יוחנן הכי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן ילא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אמר להו ההוא מדרבנן . ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן כגון שגזל עצים משופין ועשאן כלים ידהוֹה ליה שינוי החוזר לברייתו: יחנו רבנן יהגזלנין יומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן והמקבל מהן אין רוח חכמים נוחה הימנו אמר רבי יוחנן בימי רבי נשנית משנה זו דתניא מעשה באדם אחד שבקש לעשות תשובה א"ל אשתו ריקה אם אתה עושה תשובה אפילו אבנם אינו שלך ונמנע ולא עשה תשובה באותה שעה אמרו הגזלנין ומלוי רביות שהחזירו אין מקבלין מהם והמקבל מהם אין רוח חכמים נוחה הימנו מיתיבי הניח להם אביהם מעות של רבית אע"פ ∘ שהן יודעין שהן רבית אין חייבין לְהחזיר אינהו הוא דלא הא אביהם חייב להחזיר בדין הוא דאביהם נמי אינו חייב להחזיר והא דקתני בדידהו ימשום דקא בעי למתני סיפא הניח להם אביהם פרה ומלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד

הגוזל עצים פרק תשיעי בכא קמא

אמרו הלכה כרבי שמעון בן אלעזר וליה לא

אמרו הלכה כרבי שמעון בן אלעור. כלומר הכי אמר שמואל יש

שאומר הלכה כרבי שמעון בן אלעזר וליה לא סבירא ליה:

הנשתנית. אע"פ שנשתנה חוזרת בעיניה כמות שהיא עכשיו

ואפי׳ השביחה דשינוי לא קני: וא״ת משנסנו. דקתני דלא משלם

כלים אלא דמי עלים אלמא קני

בשינוי: עד שלבעו פטור. לגמרי

והכא מהנת השבים אינה ואפי׳ הכי

קני בשינוי: מתניתין מוקי לה רבי

יוחנן בגוול עלים משופים כו'. משום

הכי קאמר רבי יוחנן דטעמא משום

תקנת השבים הוא דשינוי כי האי

לאו שינוי הוא: אין רוח חכמים

נוחה הימנו. °איז כוח חכמה וחסידות

בקרבו: אין חייבין להחזיר. דכתיב

והשיב את הגולה אשר גול והני לא

גזול מידי דקנינהו בשינוי רשות וקסבר

רשות (מ) יורש כרשות לוקח דמי:

המסויים. דבר הניכר לרבים זו היא

שגול פלוני והניחה ליורשיו: בעושה

מעשה עמד. וזה לא עשה מעשה עמו

ואינן חייבין בכבודו: רב פנחס. בחומר

בקודש (סגיגה כו.): ואי לא גזול לא גזול.

ואמאי קרי להו גולנין: אע"פ שגבו.

וכל שכן לא גבו דמקרעינא שטרא: הרועים. גזלנים הם לרעות בהמות

בשדות אחרים: גבאים. של מלך

לגבות כסף גולגלתא וארנונא ושקלי

טפי: משובתם קשה. שגולו הרבים

ואין יודעים למי להחזיר: ומחזירין

למכירין. למי שמכיר שלו שגולוהו:

בורות שיחין ומערות. להכנים בהן מים לשתות דהוי דבר הלריך לכל

ויהנו מהן הנגולים. אלמא אהדורי

בעי: קודם תקנה. שבימי רבי

נשנית משנה זו דמחייב למהדר:

גזילה אביהם תנא רישא נמי בדידהו ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר אקרי כאן יונשיא בעמך לא תאור יבעושה מעשה עמך ייכדאמר רב פנחם בשעשה תְשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעי גביה איבעי ליה לאהדורי שלא הספיק להחזיר עד שמת תא שמע ®הגזלנים ומלוי ברבית אע"פ שגבו מחזירין גזלנין מאי שגבו איכא אי גזול גזול ואי לא גזול לא גזול אלא אימא הגזלנין ומאי ניהו מלוי רביות אע"פ שגבו מחזירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם אלא למה מחזירין לצאת ידי שמים ת"ש פהרועים והגבאין והמוכסין תשובתן קשה ומחזירין למכירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם ואלא למה מחזירין לצאת ידי שמים אי הכי אמאי תשובתן קשה ועוד אימא סיפא שיושאין מכירין יעשה בהן צרכי ציבור ואמר רב חסדא בורות שיחין ומערות אלא לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה והשתא דאמר רב נחמן "בשאין גזילה קיימת אפילו תימא אידי ואידי לאחר תקנה ולא קשיא

ועוד שכל אדם יכול להערים שיעשה חשובה ויחזור מעלמו ולא יקבלו ממנו וכן ההיא דכל הכלים (שבח דף קכג:) דאמר ר' חנינא בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו וההיא דסוף אלו מציאות (ב"מ דף לג:) דקאמר בימי רבי נשנית משנה זו הכל מפרש ר"ת דלא נשנית אלא לההוא דרא וכן ההיא דהוריות (דף יג:) ואין להאריך:

הא אביהם חייב להחזיר. ואם מאמר לנאת ידי שמים קאמר ויש לומר דדייק מדנקט לשון חייבין דהוה ליה למימר אין מחזירין דהוה משמע הא אביהן מחזיר לנאת ידי שמים: אי עשה תשובה בו'. וא"ת ולימא כגון שלא קיבלו ממנו דאין מקבלין מהם וי"ל דאם החזיר ולא קיבלו ממנו לא מחייבין בנים להחזיר מפני כבוד אביהן דחו ליכא גנאי א"נ בדבר המסוים ומקבלין מהן מפני כבודו ומשני בשלא הספיק להחזיר עד שמת לפיכך חייבים בנים להחזיר מפני כבוד אביהן ומקבלין מהן דלא שייכא תקנה גבי בנים ועי"ל מאי בעי גביה דאיבעי ליה למוכרו או להוציא מסחת ידו ומדלא חשש לכבודו א״כ אמאי חייבין בנים להחזיר וכן צ״ל באיזהו נשך (ב"ת דף סב. ושם ד"ה חואי) דשם לא יתכן לפרש בע"א דפריך מהא ברייתא למ"ד רבית קצוצה אין יוצאה בדיינין דמשמע הא אביהן חייב להחזיר ומשני כי הכא ופריך אי עבד תשובה מאי בעי גביה ומאי קושיא אי רבית קצוצה אין יוצאה בדיינין אין חייב להחזירה אפילו לנאת ידי שמים כדמוכח התם דפריך מההיא דמייתי בסמוך הגזלנים ומלוי רביות אע״פ שגבו מחזירין ומשני תנאי היא ולא משני בבה לנאת ידי שמים כדמשני הכא בסמוך דכיון דדרשינן למיתה ניתן ולא להשבון או למורא ניתן ולא להשבון אפי׳ לנאת ידי שמים לא מחייב ולא כפי׳ ריב"ן שפירש למורא ניתן (ט הירא את ה׳ והחרד מיראתו ולא להשבון על פי ב"ד אלא ל"ל דהכי פריך מאי בעי גביה דכיון דלא חשש למוכרה ולהוליאה או להחזירה מפני כבודו תו לא מחייבי בנים משום כבוד אביהן: לצאת ידי שמים. בפרק איזהו נשך לא ה"מ לשנויי הכי למ"ד רבית קצוצה אינה יוצאה בדיינין דלדידיה אפי' לצאת ידי שמים לא מחייב דדפרישית וסוגיא דהכא כמ"ד רבית קצולה יוצאה בדיינין אלא דתיקנו דאין מקבלין מדרבנן ולא שייך לשנויי הכא תנאי היא כדמשני התם דהנהו תנאי דהתם קדמו:

א) לעיל סז., ב) [שבח מו. וש"נ], ג) [חולין קלה. לעיל מו לנות ד) ומומ׳ שביטים דב"מ ספ"ה] לקמן קיב., ו) שבת ל. וש"ג נדרים כח: י [פכול כור | מחים מכ. ש"נ], ז) ב"מ [מחים סב. במות כב: סנהדרין פה. וב"ב ל. מכות ה) חגיגה כו., ע) ב"מ סב., י) [תוספתא דב"מ פ"ח], י) [תוספתא דב"מ פ"ח], כילה כט. ע"ש, () בחוס׳ ר"פ איתא, בללבוע לו

תורה אור השלם ו. וְהָיָה כִּי יָחֶטָא וְאָשֵׁם והשיב את הגולה אשר גול או את העשק אשר אַשר הפקד אתו או את בְּיבֶּאָ יְהָאֶשֶׁר מְצְא: ייקרא ה כג ייקרא ה כג ג אֱלֹהִים לא תְקַלֵּל

וְנָשִׁיא בִעַמִּך לא תָאר:

הנהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה איו חייביו וכו׳ וקסבר רשות. נ״ב ע״ל בפ׳ בתרא ריש דף קיב: (ב) תום' ד"ה ותנו וכו' פר"מ: (ג) ד"ה אי עשה וכו' כפי' ריב"ן שפירש למורא ניתן לירא את ה' שיש לו להחזיר מיראתו:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה אין רוח חכמים כו' אין רוח חכמה. עי' מוי"ט פ"ג משנה י' דאבות:

רבינו חנגאל (המשך) משנה זו. ומותבינן עליה (הנית) [הניח] להן אביהן (הבית) נהביתן ליון הבית מעות של רבית אף על פי שיודעין שהן של רבית אין חייבין של וביוג אין חייבין להחזיר, הן אין חייבין להחזיר הא אביהן חייב להחזיר. ופרקינן, אביהן אינו חייב להחזיר וכל שכן בניו, ומשום דבעי מיתנא סופא בדידהו. (הניה) [הניח] להן אביהן פרה או טלית וכל דבר המסויים חייבין והוא שעשה תשובה ולא הספיק להחזיר, ואף על פי שאין מקבלין מהן עד שמת, כיון שהן גזלה קיימת בניו חייביו להחזיר קייבות בניו הייבין להחדים מפני כבוד אביהן, תנא נמי רישא בדידהו. וכיון שאין מקבלין מהן למה יין. ומוקמינן לצאת ידי ש ומותבינן, הרועין והגבאין והמוכסין תשובתן קשה וכול'. ואסיקנה לשמעתא כולהי לאחר תקנה וכי עשו תקנה בגזילה שאינה קיימת אבל גזילה קיימת הדרא בעינה.